

Učení bez nástrah a ostrých hran

(Lidové noviny, 3. 2. 2015)

Na pražské základní škole působí třída založená na intuitivní pedagogice, za jejímž vznikem jsou rodiče

Stisknutí ruky s dětmi i rodiči, krátké popovídání s každým z nich, zapálení svíčky v aromalampičce a lehké zacinkání kovového zvonku. Tak začíná den ve druhé, speciální třídě Základní školy Letohradská v Praze 7.

Rodiče, kteří chtějí, aby se jejich děti učily trochu jiným způsobem, než je běžné, tu založili sdružení. Na jeho popud vznikla nejdřív první třída s prvky waldorfské, ale hlavně takzvané intuitivní pedagogiky, pak druhá.

Sedím schovaná v rohu třídy mezi barevnými dětskými kabáty a odloženými botami, snažím se být neviditelná. Chci se podívat, jakým způsobem se vyučuje, jak reagují děti.

Tak nějak to proudí... Malí žáci se do třídy trousí postupně zhruba od půl deváté, když se jejich vrstevníci ve škole, která propůjčila rodičovskému projektu prostory, už dávno učí.

Nejdříve přicházejí kluci, sedají si do lavic, vybalují svačiny a dělají fórky. Jeden hraje mandarinku, druhý ho jakoby jí. Okolo hlavních aktérů se scházejí postupně další děti, které dorazily, pozorují je.

Nepozorují ale žádný hluk, žádné běhání. Děti se přesouvají k pískomilům, kteří žijí v akváriu v rohu třídy. Vkládají dovnitř ruličky od toaletního papíru, aby se měla zvířátka kde schovávat.

Lavice ve třídě jsou ve tvaru hranatého písmene u, světlehnědý dřevěný nábytek nemá žádné ostré hrany. Ze stropu visí bílé papírové kulaté lustry, konturymístnosti změkčují látkové podhledy, které tvoří pod stropem světlé vlny. Třída voní bylinkami. Na stole vedle mne je připravený džbán s vodou a skleničky, kdyby děti dostaly žízeň.

Hnědovlasý vytáhlý kluk proti mně si čte knihu a chroupá k tomu ovoce. Snídani si vytahuje i holčička s drdůlkem, která tiše pozoruje své kamarády. Třída se zaplňuje, celkem dorazilo třináct dětí.

Vdevět hodin si učitelka se zapleteným čůpkem bere zvoneček a cinká, zvuk mi zůstává ještě chvíli v hlavě. "Byla bych ráda, kdyby mě všichni slyšeli, chtěla bych něco říct," oslovuje Tereza Hamáčková děti a volá je k sobě doprostřed třídy. Den začíná písničkou doprovázenou pohyby rukou a dupáním, pak si děti sednou do kruhu. Začíná vyprávění o tom, kdo co zažil. "Dneska jsem se moc nevyspala, zdály se mi divoké sny o škole," startuje učitelka a pohrává si s barevným míčkem. Děti na ni navazují. Někdo povídá o prožitém víkendu, někdo vypráví svůj sen, někdo mlčí.

Vyprávění plynule přechází do matematiky. Učitelka hýbe prsty, děti pohyby napodobují, přičemž musí ruce kantorky pečlivě sledovat. Opravdu počítat se začíná formou pohádky a skřítky Sčítálka a Odčítálka.

Kdo zná výsledek, hlásí se. Není příklad, který by děti nespočítaly. Sčítá se a odčítá asi do třiceti.

Pak se učitelka přesouvá za lavici, bere nádoby s fazolemi, hraje prodavačku a děti opět počítají. Každý podle svých schopností. Všichni čekají ve frontě jako zákazníci, až na ně přijde řada. Kdo fazole správně spočítá, jde si zapsat početní úkon, který právě provedl, do sešitu. Adostane fazole. Kdo ještě neumí vymyslet vlastní příklad sám, jen počítá fazole a dává je do množin.

Namísto zvonění přeruší práci rána. Sklenice, která nevydržela fazolový nápor, praská. Následuje zametání střeptů a přestávka.

Hodiny nejsou přesně vymezené, činnosti se plynule přelévají jedna v druhou. Hodně se zpívá, hodně se hýbe. V lavicích se sedí minimálně. Výuka žije víceméně jenom hrou. Od učitele si to žádá plné nasazení. Intuitivní pedagogika se bez něj neobejde. "Hrajte si s dětmi a pozorujte, co se děje," nabádá pedagogy její duchovní otec, Švéd Pär Ahlbom na svých seminářích.

Bez rodičů to nejde Úzká spolupráce s rodiči je samozřejmostí. Matky, otcové, prarodiče, děti a učitelka tráví nemálo času společnými aktivitami. Vyprávěním příběhů, pečením, výlety. V listopadu se například zúčastnili svatomartinského pochodu se svíčkami, v prosinci jarmarku. "Chceme, aby si byl každý vědom svých kvalit, schopností a možností a uměl je nalézt a ocenit u svých spolužáků i u lidí, s nimiž se setká," říká motto školy. Vraťme se ale do hodiny: Žáci postupujícím časem začínají ztrácet pozornost, je zjevné, že učitelka musí nasazení ještě zvýšit. Dlužno říct, že nezvyšuje hlas, dokonce ani nenapomíná, natož aby někomu něco vyčítala. Mocenský přístup k dětem nebo rodičům se v této třídě nepěstuje.

Na první pohled se může zdát, že to nemůže fungovat, že děti prostě neposlechnou, vidím ale, že

nakonec přece jen udělají, o co je dospělý žádá, i když to trvá déle a je to náročnější.

Těžké kantorské chvíle nastávají při takzvané eurytmii neboli pohybové řeči, kdy už děti začínají trochu zlobit. Učitelku Terezu střídá eurytmistka. Druháci oblékají zelené kabátky a bílé balerínky. Odříkávají básničky a příběh o zvířátkách, do toho se pohybují. Dva chlapci, kteří nejvíce výuku narušují, si jdou sednout stranou k paní učitelce Tereze. Ta je oba spontánně obejmě. Zklidňují se a pozorují své spolužáky. V jednu chvíli dostane jeden z nich další šanci, aby se mohl zapojit, ale opět se předvádí. Spolužáci se tomu smějí. Kluk putuje zpět sednout si na lavici.

"Eurytmie je úžasná věc, určitá slova se spojují s určitými gesty. Pro děti je to zatím příliš jemné, ale myslím, že to zvládnou," říká paní učitelka.

Intuitivní pedagogika klade na kantory velkou zátěž. Žádá po nich, aby pluli v proudu spolu s dětmi, ale přitom je dokázali korigovat. Aby si sami uměli hrát. "Děti se totiž učí nejen ze slov, ale daleko více z činů a vnitřních postojů učitele," zmiňují autoři Intuitivní pedagogiky na svém webu.

Letohradská třída se řídí vzdělávacím programem Radost ze života. Zřizovatelem je Praha 7. Fungovat začala v roce 2013 a letos v září otevřela druhou první třídu. Pro budoucnost má mnohem větší ambice. Má v plánu otevřít v nastaveném směru nejen třídu předškolního vzdělávání, ale pokračovat i na druhém stupni, případně středoškolským vzděláváním.

Na malé lavičce mne začínají bolet záda, říkačky a plynulé pohyby eurytmie uspávají. Bojuji se svou pozorností.

Když se plížím ze třídy, uvědomuji si, že učitelská profese je řehole. Zejména alternativní způsoby výuky, jako je waldorfská či intuitivní pedagogika, vyžadují zcela mimořádné předpoklady. Člověk se musí postavit na roveň žákům, a přesto zůstat jejich dospělým průvodcem a užitečným rádcem.

Co to je intuitivní pedagogika

- Hnutí intuitivní pedagogiky vzniklo před 30 lety ve Švédsku z iniciativy učitele a hudebníka Pära Ahlboma, který v osmdesátých letech založil školu Solvik.
- Původně byla pokládána za waldorfskou, od hlavního proudu waldorfské pedagogiky se však její pojetí značně liší.
- Učební plán tam je rámcově dán, nicméně daleko více než na jiných školách se vychází z pedagogické intuice.
- Ahlbom tvrdí, že dětský svět není tak bezstarostný a ideální, jak se všeobecně říká, že dospělí, aniž by si to uvědomovali, způsobují dětem mnohá traumata.
- Hlavním cílem je, aby se dítě stalo vnitřně svobodným člověkem, kterého není možné jen tak zmanipulovat, ví, co chce, a neplete si to s tím, co od něho chce jeho okolí nebo společnost.
- Na to, aby to děti dokázaly, musí mít podle Ahlboma kolem sebe dospělé, kteří jsou sami takoví. Proto hlavním požadavkem kladeným na učitele v Solviku je být sám sebou a stále znovu o to usilovat. Děti se totiž učí nejen ze slov, ale daleko více z činů a vnitřních postojů učitele.
- Intuitivní pedagogiku nepoužívají jen ve Švédsku, ale i v jiných zemích, zejména v Německu.